

II. Oturum:

BAKIM SİGORTASI MODELLERİ VE UYGULAMALARI

- Prof. Dr. Şenay Gökbayrak
- Dr. Öğr. Üyesi Kerem Berkman / Dr. Öğr. Üyesi Halil Çakır

UZUN DÖNEMLİ BAKIM MODELLERİ

Prof. Dr. Şenay Gökbayrak

Ankara Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

senay.gokbayrak@politics.ankara.edu.tr

Uzun Dönemli Bakımı Tanımlamak

- Tanımlama güçlükleri
- Uzun dönemli bakım, içerisinde **geniş bir hizmet yelpazesini** barındıran çoklu politika alanı şeklinde tanımlanmaktadır (OECD, 2005).
 - Sağlık hizmetleri, evde sağlık bakımı, kurumsal sağlık bakımı
 - Ev içerisinde günlük yaşama ilişkin aktiviteler
 - Yaşlılara yönelik rehabilitasyon ve sosyal bakım
 - Yaşlılara yönelik konut ve ulaşım hizmetleri
 - Mesleki ve sosyal güçlendirme aktiviteleri

Uzun Dönemli Bakım Biçimleri

- Bakım sorumluluğunu üstlenen aktöre göre ikili ayrım
 - Formel Uzun Dönemli Bakım
 - Enformel Uzun Dönemli Bakım

Uzun Dönemli Bakım Biçimleri

- İki biçimi arasındaki ilişki ülkelerin rejimlerine göre bakılmaktadır. refah
 - Enformel bakımın formel bakımı ikame derecesi ve ailenin rolü
 - Gelir düzeyi ve bakım biçimleri

Formel Uzun Dönemli Bakım

- Kamu, kar amacı güden ya da gütmeyen (gönüllü kuruluşlar) özel kuruluşlar tarafından sunulan hizmetler bütünü
 - Kurumsal bakım hizmetleri
 - Evde bakım hizmetleri
 - Yarı formel bakım hizmetleri

Formel Uzun Dönemli Bakım

- Zamana dayalı bakım (bakım izinleri)
- Nakit ödenekler veya enformel bakımı destekleyen bakım kredileri
- Evde bakım ve kurumsal bakım hizmetleri
 - Evde bakım ve kurumsal bakımın tamamlayıcı özelliği

Enformel Uzun Dönemli Bakım

- Bakım sorumluluğunun devlet, aile ve piyasa arasında paylaşılma düzeyi ve bakımın formel ve enformel dağılımı
- Enformel bakımın sürdürülebilirliği ve bakım açığı ???
 - Yaşlanma ve geleneksel bakım aktörü aile ve aile içindeki kadının sosyo-ekonomik rollerinin değişimi

Formel ve Enformel Uzun Dönemli Bakım Tercihini Açıklamak

- **Davranışsal Model**

- **Sosyal değişkenler** (Toplumsal normlar)
- **Sağlık sistemine ilişkin değişkenler** (Kaynaklar ve kurumsal özellikler)
- **Bireysel değişkenler**
 - *Ortam hazırlayan değişkenler* (Yaş, cinsiyet; eğitim, meslek gibi sosyal-yapısal değişkenler; hastalık ve bakım hakkındaki inançlar ya da tutumlar)
 - *Fırsat sağlayan değişkenler* (Gelir ve sağlık sigortası)
 - *İhtiyaç değişkenleri* (Yaş, yalnız ya da aileyle yaşama, günlük yaşam aktiviteleri ile günlük yaşam aktivitelerindeki sınırlılık düzeyi)

Formel ve Enformel Uzun Dönemli Bakım Tercihini Açıklamak

- Eş ve/veya çocukların varlığı enformel bakımı belirleyen temel değişken
- Davranışsal model ve bakımın dinamik karakteri ?
- Farklı refah rejimlerine sahip ülkelerde, makro-yapısal değişkenler temelinde ortaya çıkan yakınsama
 - Artan ihtiyaçlara karşı azalan/azaltılan kaynaklar ?
 - Formel hizmet sunumundan enformel sunumu destekleyen nakit ödeneklere....

Uzun Dönemli Bakım Sorumluluğu ve Bakım Modelleri

- Bakımın hem karmaşık ve dinamik bir sosyal olgu hem de moral bir değer olmasının kuramsal yaklaşımlar temelinde yarattığı tartışma
- Uzun dönemli bakım
 - İlişkisel/duygusal boyutu
 - Çalışma/emek boyutu
 - Sosyal ilişki boyutu
- Bu üç boyut, kavrama atfedilen anlamları farklılaştırmakta ve bakıma yönelik farklı sosyal politika patikaları yaratmaktadır.

Bakım Modelleri

- Uzun dönemli bakımı açıklamaya çalışan kuramsal yaklaşımlar, bu üç boyutun görece etkisine göre üç farklı model kapsamında uzun dönemli bakımı kavramsallaştırmaktadır.
 - **Bakımın Etik Modeli**
 - **Bakımın Toplumsal Adalet Modeli**
 - **Bakımın Vatandaşlık Modeli**

Bakım Modelleri

Model	Temel Boyut	Bakım Sorumlusu	Düzenleniş Biçimi	Bakım Sunumu
Bakımın Etik Modeli	İlişkisel/Duygusal	Aile (Kadın)	Enformel	Ücretsiz aile bakımı
Bakımın Toplumsal Adalet Modeli	Emek / Çalışma	Kamu (Devlet)	Formel	Ücretli bakım emeği (Kadın)
Bakımın Vatandaşlık Modeli	Sosyal İlişki	Kamu (Devlet)	Tercihe dayalı (Formel / yarı formel)	Ücretli/kamusal destekli enformel bakım emeği

Sonuç

- Uzun dönemli bakım, refah devleti tarafından koruma sağlanması gerekli sosyal bir risktir.
 - Bakım sorumluluğunun kamusal bakım veren ve alan paylaşımı arasındaki ilişkinin kırılganlığını azaltan tek seçenektir.
- Bakımın duygusal boyutu, bakım tercihe göre sunumunun gerekli kılmaktadır. farklılaşmasını

Sonuç

- Tercih farklılaşması sorumluluğun bireyselleşmesi anlamına gelmemekte; kamusal sorumluluğun farklı biçimlerde tezahürünü gerekli kılmaktadır.
- Yaşlanan ve giderek çoklu eşitsizliklerin arttığı toplumlarda uzun dönemli bakım bu çağa özgü öncelikli sosyal koruma sağlanması gerekli bir risktir.
- Bu korumanın nasıl olacağı ise bu konudaki toplumsal uzlaşıya bağlı olarak ülkelerin refah rejimlerine göre şekillenecektir.

TEŞEKKÜRLER

Prof. Dr. Şenay GÖKBAYRAK

senay.gokbayrak@politics.ankara.edu.tr